

Književnost in umetnost.

Slava cesarju Francu Jožetu I. To variš Emil A d a m i č v Kamniku sestavlja in komponuje pod naslovom „Slava cesarju Francu Jožetu I.“ spevoigro, ki je namenjena šolskim slavnostim v letošnjem jubilejskem letu. Spevoigro bo lahko izvajati po ljudskih in srednjih šolah, pa tudi po raznih društvih. Priprava bo tudi kot darilo. Za podlago ima štiri kitice cesarske pesmi ter proslavlja 60 letno vladanje cesarju. Že sedaj opozarjamo na to novo delo našega priznanega glasbenika.

Hans Kirehsteiger: Pod spovednim pečatom. Roman. Z avtorjem dovoljenjem poslovenil E. Kristan. Druga knjiga. Cena 2 K. — Izšla je druga knjiga tega znamenitega romana. Kdor je prečital I. knjigo, gotovo poseže tudi po tej. Tudi o drugi knjigi velja to, kar smo svojedobno povedali o prvi.

Slovenske starše in vzgojevalce slovenske mladine opetovano opozarjamo na izborni mesečnik „Domače ognjišče“, ki izhaja v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani vsako zadnjo soboto v mesecu, ter stane vse leto s a m o d v e k r o n i. „Domače ognjišče“ prinaša jako zanimive, koristne, aktualne članke o vzgoji otrok, njihovih hibah in čednostih, zlasti pa o zmotah in napakah staršev in slabih vzgojevalcev; končno prinaša dopise o delovanju učiteljskega in odgojevalskega, povesti in zanimive drobtine z vsega sveta. Malo imamo toli potrebnih in koristnih slovenskih časopisov kakor je „Domače ognjišče“. Naj bi se razširil ta lep list v vse slovenske hiše!

„Zveza slovenskih pevskih društev“ je imela dne 29. pret. mes. v Ljubljani svoj občni zbor, ki je bil dobro obiskan. „Zvezi“ pripada sedaj 41 pevskih društev. Skupni letni dohodki znašajo za min. upravno leto 1379 56 K, stroški 508 65 K. Letne prispevke je plačalo le 17 društev. „Zvezina“ društva se porazdele po posameznih deželah tako: Kranjsko 14, Stajersko 9, Koroško 2, Primorsko 10; med peveci (895) je 158 sopranov, 116 altov, 101 prvi tenor, 116 drugih tenorjev, 196 prvih in 164 drugih basov. — Nasvetovala se je ustanovitve pevskih šol in tečaj za pevstvo. — Predsednikom „Zveze“ za l. 1908. je izvoljen dr. Ravnihar. V odboru so tudi tovariši V. Rus iz Kranja, A. Rapč iz Ljubljane in C. Herl iz Ljutomer.

Politiški pregled.

* **Deželnozbornske volitve na Kranjskem.** Kmetijske občine volijo 21. februarja, mesta in trgi 28. februarja, veleposestvo pa 6. marca.

* **Zakon o belekranjski železnici** je cesar sankcioniral. Železnico začne graditi spomladi.

* **Zakon o tajnih volitvah v štajerskih občinah** je priobčila „Grazer Zeitung“ v svoji novoletni številki. Zakon stopi v veljavo po 90 dneh.

* **Deželnozbornske volitve na Češkem.** „Prager Zeitung“ je razglasila volitve za češki deželni zbor. Kmetijske občine bodo volile dne 20. februarja, mesta in industrijalni kraji dne 27. februarja, trgovske in obrtne zbornice 2. marca, veleposestvo 5. marca t. l. v krajih, določenih po zakonu.

* **Tirolski deželni zbor** je bil s ces. patentom od 30. m. m. razpuščen in bodo razpisane nove volitve.

* **Za deželnozbornske volitve na Češkem.** Eksekutivni odbor češke socialno-demokratske stranke je priobčil povodno predstojen deželnozbornskih volitev okle, v katerem pravi med drugim, da bo narodni mir možen le tedaj, ako bo v deželnem zboru konec fevdalnega gospodstva ter pridejo v deželni zbor tudi zastopniki delavskega stanu.

* **Državni zbor** ima prvo sejo po božičnih počitnicah v ponedeljek, dne 13. t. m.

* **Matko Mandić**, znani istrski slov. poslanec, je obhajal na novega leta dan 25 letnico svojega političnega delovanja.

* **Na Hrvaškem** imajo novega bana, in sicer je imenovan za bana baron Raueh. Rakodezaveje vladanje je bilo torej kratko.

* **Bosanska pragmatika.** Iz Sarajeva poročajo, da je bosanska vlada izdala pragmatiko za uradništvo v Bosni in Hercegovini. S to pragmatiko se zabranjuje uradništvu, da se pridruži katerikoli politični struji ali stranki v deželi. Enako se jim prepoveduje kritika uprave, kakor tudi sodelovanje v vsakem privatnem društvu, kjer se kritikuje vlado, z nalogom, da vsak tak slučaj takoj prijavi oblasti.

* **Aneksija Bosne in Hercegovine.** Francoski listi so priobčili vest, da se Avstro-Ogrska tajno pripravlja, da koncem leta 1908 anektira Bosno in Hercegovino. Istočasno se ti listi podrobneje bavijo z avstro-ogrsko upravo teh zasedenih dežel ter strogo obsojajo preganjanje častniarstva, ki ne uživa nikake svobode.

* **Amnestija za bosansko-hercegovske vojaške begunce.** Uradni list „Wiener Zeitung“ je objavil odlok cesarjev z dne 12. decembra 1907 o pomiloščenju bosansko-hercegovskih vojaških beguncov.

* **Novi bolgarski proračun.** Točna vsota proračuna za leto 1908 znaša 126,900.000

levov; letošnji proračun je za pet milijonov levov večji nego lansk.

* **Konfiscirani pečati.** Iz Budimpešte poročajo: V seji upravnega odbora županije Csik je šolski ravatelj javil, da rabijo predsedniki šolskih odborov v romunskih občinah pečate z romunskim napisom. Takoj je bil izdan ukaz, da se ti pečati konfiscirajo.

* **Protivojaška propaganda.** „Češko Slovo“, glasilo državnega poslanca Klofaca, piše, da je vojno ministrstvo izdalo vsem poveljstvom v področju osmega vojnega zbora rezervatni nalog, v katerem se opozoruje na protivojaško propagando narodno-socialne mladine med vojaštvom, ter se zahteva, da se v poedinah vojašnicah poišče zaupnike narodno-socialne stranke, in ako se jih najde, odpošlje se jih na skrajno mejo monarhije v vojaške posadke na meji Bosne in Hercegovine.

* **Preosnova srbske vojske.** Srbski skupščini je predložila komisija za preosnovo vojske poročilo, da je uprava vojske slaba in da jo je treba nujno preosnovati. Komisija je predlagala, naj se reorganizirajo tudi vojna sodišča.

* **Vojne priprave Združenih držav.** Londonska „Times“ poroča iz San Franciska: Iz dobrega vira se zagotavlja, da so bili generalni adjutanti držav Columbij, Oregona in Washingtona pozvani od vojnega ministrstva v glavno mesto Washington, da poročajo glede obrambenih razmer in morskimi obali in vezbanja milice v topničarski službi. Na Filipine se še vedno pošiljajo velike množine municije. Vojni material prevažajo ne le tovorini, marveč tudi poštni parniki.

* **Združene države in Japonska.** „Frank. Zeitung“ javlja iz Novega Jorka: Vlada Združenih držav je glasom vesti ameriških listov potrojila zaloge municije na Filipinah — „Sun“ poroča, da si je Japonska nabavila velike množice solitra za pripravljanje eksplozivne snovi „sitose“. — Japonski poslanik v Washingtonu je odpotoval na Japonsko in se več ne vrne na svoje mesto, zamenja ga drug diplomat.

Ali ste že obnovili naročnino za leto 1908?

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Otvarjamo novo rubriko, kjer bomo priobčevali vse darove, ki jih bo bodoča tri leta prejemale „Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta“ v smislu današnjega uvodnega članka.

Doslej so darovali: Tov. E. Gangl, Jakobina Ganglova in Marija Ganglova iz Idrije po 10 K, skupaj 30 K; tov. Jakob Dimnik 10 K; tov. Slavoj Dimnik iz Postojne 3 K, učiteljski IV. leta Ivan Dimnik iz Ljubljane 2 K, gospa Jedert Slapšak, nadučiteljeva soproga v Vodicah na Gorenjskem, 10 K s pripomočki: V jubilejnem letu pa, hočemo tudi učiteljeve žene prispevati za učiteljski konvikt; da se pa v denarnici naših ljubih mož ne bo preveč poznalo, jim obljublamo: „Prigospodinjstvo bomo hranile in za konvikt denar dobile.“ Gospa Josipina Dimnik, nadučiteljeva soproga v Ljubljani, 10 K. Živele darovalke in naslednice! — Skupaj 65 K.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrda Leskovic & Meden, trgovina špecerijskega blaga na Jurčičevem trgu v Ljubljani 20 K; tov. Lojze Gorup v veseli družbi v Postojni prikošnjari 3 54 K; g. Fran Maselj, c. in kr. stotnik v Ljubljani, 2 K; tov. Rudolf Wudler iz Griž nabral pri sestanku v St. Petru v Savinski dolini ob priliki godovanja dveh Francejnov 2 40 K; tov. Josip Ambrožič iz Čateža ob Savi za novo leto 2 K. Bog plati.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Janez Pokorn iz Horjula; tov. Martin Repič iz Rakovec; tov. Alojzij Račič, tov. Marija Račič in tov. Marija Vider, vsi iz Boštjanja. Živili!

Sotrudnikom. Ob vstopu v 48. leto se obrača naš list do vseh sedanjih sotrudnikov in sotrudnic s prošnjo, naj mu ostanejo zvesti tudi letos. Dela je mnogo, zato bi moralo biti tudi mnogo delavcev. Od dopisnikov pa si želimo tudi reči, ki je pri listu med glavnimi stvarmi. Naj nam pošiljajo rokopise o pravem času: članke in daljša poročila takoj začetkom tedna, drobne vesti pa moramo imeti vsaj do srede opoldne. Kar pride pozneje, ne more več v list dotičnega tedna. Vedno naj uporabljajo samo naslov, ki je označen na čelni strani. — Poročila naj bodo točna, jedrnat in aktualna. Okrajna učiteljska društva — in sicer vsa in gotovo! naj nominujejo po svojem okraju, recimo za vsak sodni okraj, po enega

zanesljivega dopisnika, ki nas bo obveščal takoj in redno o vsem in vsakem, kar se dogodi v okraju in utegne zanimati naše bralce. Kdor sprejme ta posel, postane zanj obvezna dolžnost; to zahteva moška čast. Le na ta način se da organizirati naše redno in stalno sotrudništvo. Takega obsega lista ne zmore samo urednik, pa če bi ne bil nič drugega. Zato je treba skupnega dela, da pospešimo skupne zadeve. Mi: prosimo; vi: bomo!

Proti učiteljstvu. Sobotni „Slovenec“ piše doslovno: „Učiteljski Tovariš“ od 3. t. m. z ozirom na naša izvajanja, da bomo liberalne zagrizence med učitelji pogladi, kamor spadajo, za dobre in vestne vzgojevalce ljudstva pa poskrbeli, piše sledeče: „Naj se zgodi tako! Naj pridejo vsaj dobrim učiteljem dobri časi, druge naj vzame vrag, če je že tako določila „Slovenčeva“ volja! Samo prosimo, po katerem zakonitem določilu?“ Gospodje očividno mislijo vedno le na povišanje svojih plač, češ, če jih boste povišali, jih boste morali vsem in ne boste mogli razločka delati kakor tudi nebeški oče ne, ki pusti solnce sijati na dobre in slabe. No, nam se pa to ne zdi ravno glavna stvar. Prvo kar liberalni učitelji potrebujejo, je moralna podpora od strani ljudstva in povišanje njihovega ugleda, da morejo uspešneje delovati. Tega pa liberalnim hujšakcem med kranjskimi učitelji nihče drugi ne more dovoliti kot ljudstvo samo, ki je v tem oziru suverenno. Mi pa nič drugega ne pravimo kot to: Aktivna rezistenca proti škodljivemu ljudstvu na vsej črti! Boj proti njim v vsakem društvu in v vsakem zastopu! Zato nobenih zakonitih določil ni treba. Zgled po drugih kroninah kaže, da tudi krajni šolski zastopi kaj premorejo, ako se postavijo. Ljudstvo kratkoma ne mara liberalnih „vzgojevalcev“ mladine, ampak hoče krščanske, ki ga ljubijo in umevajo. Brez zakonov vam pokažemo vrata. Bomo videli, koliko boste napravili sami, kako boste prenesli svojo „splendid isolation“! Zelo smo radovedni. — Taka pisava „Slovenčeva“ je čisto navadno hujskanje in nič drugega. Posvečeni in neposvečeni uredniki tega lista alarmirajo proti učiteljstvu pravo vojsko, a k sreči samo proti „liberalnim hujšakcem med kranjskimi učitelji.“ Iz tega se vidi, da ne sega moč teh podpihovalcev preko mej blažene dežele Kranjske. Če se zgodi kje kako tolovajstvo in če pride neuko ljudstvo zaradi tega v konflikt z zakonitimi določili, bomo vedeli kje je temu iskati vzroka. Takrat se utegne zgoditi, da pokažejo vrata narodovim zavodnikom, in sicer ona vrata, ki jih zapirajo — jetničarji. Saj menda vendar še vedno veljajo zakoni tudi na Kranjskem, kjer poganja klerikalno rokovanstvo najbujnejše cvetove. Na boj proti nam odgovorimo z bojem proti njim. Prevzetni in domišljavi gospodje naj blagovolijo vzeti na znanje, da še ni vseh dni konec in da so še danes resnične besede, ki pravijo, da pade pod mečem tisti, ki hodi z njim okrog. Sicer se pa „Slovenčeva“ sirovosti obsojajo same.

Duhovitost. „Slovenec“ ne zna biti samo sirov, ampak vsake svete čase je tudi duhovit. Prijatelji našega lista so mu „liberalni glopaveci Ganglovega papirja.“ Če to ni duhovitost, potem duhovitosti sploh ni! Kaj pa, ako naš list, njegov napredek in ugled grize njega — „Slovenca“? To bo to!

Kavalirstvo. Med tedenskim pregledom je napravil kavalirski „Slovenec“ v talarju lep poklonček — učiteljcam! Celibatar se laska ženskam — huj! Pravi namreč: „Učiteljice so zborovale 31. decembra. Glede taktuisti in finih manir se je njihovo zborovanje odlikovalo od zborovanja moških kolegov.“ — Pri zborovanju „moških kolegov“ je bil navzoč „Slovenec“ poročevalec; ta naj, če ima kaj moštva in poštenosti, izpove, kaj je bilo na zborovanju „moških kolegov“ netaktnega in nefinega. Če pa se bo lagal in zavijal resnično, se utegnejo „moški kolegi“ prihodnjič spomniti „Slovenčeve“ teorije o kazanju vrat!

Gostinčar — govornik in še kaj drugega! Ljudje božji ali veste, kdo je Gostinčar? Gostinčar! To je človek, ki naj vsak dan desetkrat zahvali Boga, da se je v ljudski šoli naučil branja in pisanja! Sicer bi ne bil državni poslanec in bi ne imel svojega lista, ki se imenuje „Naša moč“, in bi ne delal časti svoji domovini! Kadar nima drugega posla — razen da pobira dijete, sramoti v svojem listu učiteljstvo, moške kolege in ženske kolegije. Glede zadnjih je drugačnega mnenja nego njegov kolega in kavalir v „Slovenčevem“ uredništvu. Ta mu nemara navije ušesa, ker mu hodi v škodo. Poročajo nam, da piše Gostinčarjeva „Naša moč“: Učiteljstvo dobi batine od ljudstva. Učiteljstvo spada na klop, kjer ga bo izobraževalo ljudstvo. Učitelji so mu „šomaštri“, učiteljice „šomaštrice“, ki jim očita nepoštenost. Učitelji niso dostojni člani človeške družbe; predstavljajo višek nevednosti... O Pesku pravi, da je govoril na zborovanju v „Narodnem domu“ — tele-tensko in sirovo! — Samo tega ne pove „Naša moč“, kdo je osel in ignorant. Morda bi lahko to povedal kdo drugi, mi seveda nečemo, ker nismo imuni. A besede „Naše moči“ smemo ponavljati: teletensko in sirovo! Seveda bi bilo dobro, ko bi koga drugega položili na klop in mu nabilali petindvajset prav gorkih in zaslužnih. Drugačnega odgovora ne zasluži človek, ki

mu je teletensko in sirovost moč „Naše moči“!

Somišljeniki! Agitajte za naš list med učiteljstvom. Učitelj ali učiteljica brez stanovskega glasila je suha veja v našem stanu. Če sploh kedaj, nam je posebno dandanes potrebna stanovske samozvesti. Le pogledite delavstvo, koliko žrtvuje za stanovske liste in stanovsko organizacijo. In mi? Marsikdo in marsiktera si domišljuje, da si ne more na leto pritrigati 8 K za „Učiteljskega Tovariša“. To ni res! Kdor se zaveda, da je učitelj, že spravi navzlic draginji in slabim plačam osem krono na leto za stanovsko glasilo, ki je dandanes potrebno vsakemu, kakor ribi voda. Torej, tovariši in tovarišice, otresimo se nezavednosti, zaspanosti in nebržnosti ter stopimo z novim letom vsi v vrsto naročnikov in sotrudnikov našega izbornega glasila „Učiteljskega Tovariša“! Tovariš, če prideš v družbo s tovarišem pozdravi ga: „Ali si naročnik „Tovarišev“? Tako storite tudi ve, cenjene tovarišice. Naš klic bodi: Vsaka učiteljica in vsak učitelj bodi naročen na „Tovariša“, vsaka šola pa na „Popotnik“, „Zvonček“ in „Domače ognjišče“.

Kdor ni z nami, je zoper nas. Tovariši, skrbite, da bo „Učiteljski Tovariš“ na razpolago v vseh čitalnicah in bralnih društvih, kjer ste vi člani. Zahtevajte „Tovariša“ v vseh gostilnah in kavarnah, kamor zahaja učiteljstvo!

Domače ognjišče nastopi drugi letnik. Tovariše in tovarišice prosimo, da list širijo med ljudstvom in mu pridobivajo naročnikov. Novim naročnikom pošljemo radi zadnjo številko brezplačno na ogled; prosimo naj se natančno Učiteljski tiskarni naslovi onih, ki bi se hoteli naročiti na Domače ognjišče. 1. in 9. številka prvega letnika sta nam pošli; vse ostale številke se pa še dobe.

„Naš List“, ki izhaja v Kamniku, se s hvalevredno vneto zavzema za učiteljstvo. Prav je tako! Predali „Našega Lista“ so narodnemu učiteljstvu na razpolago. Podpirajmo torej ta časopis, saj je le za nas dobro, ako govore odločno in jasno besedo o učiteljstvu tudi ne-učiteljski listi!

Odprava tajne kvalifikacije. Družbe sv. Cirila in Metoda šolski odsek je v svoji seji dne 20. grudnia 1907 storil jako važen sklep: odpraviti tajno kvalifikacijo v oziru družbenih učiteljev. — Otroški vrteci se reformirajo, načrt je sestavil učitelj Skulj; ko ga vodstvo odobri, postane navodilo vsem družbinam vrtecem. — Sole se bodo nadzorovale intenzivneje, nadzornik stopi v dotiko tudi z ljudstvom, vse delovanje naj je v evidenci. — Družba bo v proslavo Blei-weisa in Vodnika izdala knjižico, pisano v mladinskem tonu, oskrbela pa tudi umetno izdelanih razglednic ter dveh velikih slovenskih mož. — Z zadovoljstvom pozdravljamo sklep o odpravi tajne kvalifikacije. To je vsaj nekaj modernega duha!

V Kokri v kranjskem okraju je do 20. t. m. razpisano mesto učitelja voditelja. Razpis, ki smo ga dobili, je nemški. V Kranju ne znajo slovenščine.

Čebelarstvo. Občni zbor čebelarske podružnice v Škofji Loki se vrši 19. t. m. ob 1. uri popoldne. Predava o umni čebeloreji tov. A. Ličkozar. — Čebelarska podružnica v Kranju ima občno zborovanje dne 12. t. m. ob 2. uri popoldne v šoli na Primskovem.

Nemška šola v Tržiču. V Tržiču otro-rije enorazredno nemško šolo, ki jo bo vzdrževal „Schulverein“. Kakor čujemo, delajo Nemci na to, da bi prevzel vodstvo te šole tržiški učitelj Karel Miklitsch, kateremu izkušajo preskrbeti pri šolski oblasti dopust, da bi lahko vodil šulferinsko šolo. Nemci so baje storili že v tem oziru vse korake pri okr. šol. svetu v Kranju, kjer se jim je baje obljubilo, da se bo ugodilo njihovim željam. „Gorenjec“ pravi: Opozorjamo poklicane faktorje na to nemško nakano ter jih pozivljamo, da store, kar jim velela narodna dolžnost. Ta bi bila lepa, da bi dežela plačevala Miklitscha za to, da bi vodil šulferinsko šolo.

Celjske ljudske šole so zaradi ošpic med otroci zaprte do 15. januarja. Zaprt je tudi prvi razred meščanskih šol.

Imenovanje na mariborskem učiteljskem. Imenovana sta za glavna učitelja Frid. Novotny iz Iglave in dosednji vladniški učitelj — Gabriel Majcen, ki je nedavno provzročil s svojim krivičnim postopanjem štrajk četrtletnikov. S tem je kazni štrajkujočih seveda jako poostrena. Če bi človek smel, bi dejal, da je tako ravnanje — škandal. Toda mi ne pravimo tega!

Umrla je dne 26. pret. m. v 46. letu svoje starosti po komaj 4 dnevni a mučni boleznici gospa Marija Trebše, rojena Kranjec, soproga tov. Andreja Trebšeta, nadučitelja na Srpenci. — Njene telesne ostanke so izročili materi zemlji dne 28. decembra. — Kako je bila blaga pokojnica priljubljena povsod, se je pokazalo s tem, da je prihitelo vse polno ljudstva od blizu in daleč izkazati ji zadnjo čast. Došlo učiteljstvo, na čelu mu c. kr. šol. nadzornik g. Andrej Lašič je zbralo mesto venca svoji nekdanji tovarišici znesek 20 K 16 h, ki se ga je odposlalo družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljano. — Rajnici blagopomen, potrpetu tovarišu in ostalom pa naše iskreno sožalje.

Podelitev Leopold Filipove ustanove za učitelje. Ta ustanova v znesku